

Nascuda a dos llocs

Enciclopedia.cat encerta a dir que l'escriptora Maria Mercè Roca va néixer a Portbou, però la versió anglesa de l'article diu que va néixer a Girona.

Massa informació d'una data

Lluís Hernández i Sonali (*Descobrint Mercè Rodoreda*, la Galera), catedràtic d'institut de llengua i literatura catalanes, diu: "No ens falta informació sobre la data de naixement de la Mercè Rodoreda. En tenim molta; de fet, massa." Com es pot tenir informació de massa sobre una data? *Descobrint Mercè Rodoreda*, que obre la col·lecció "La clau mestra", exhibeix els noms d'un director de col·lecció, Joan Estruch Tobella; d'una responsable de l'edició, Cristina Sans; d'un coordinador editorial, David Monserrat, i d'una directora editorial, Lara Toro.

Elogis per motius extraliteraris

Lluís M. Todó anuncia en una columna (*El Mundo*, 2 de maig) la mort de la "Biblioteca Pompeu Fabra", dirigida per ell, i diu: "Des del moment de la seva aparició, i per raons que no són únicament literàries, em temo, a la premsa, la col·lecció va tenir defensors entusiastes i detractors malhumorats o simplement reticents." Reconèixer que les raons dels defensors entusiastes no eren únicament literàries l'honora.

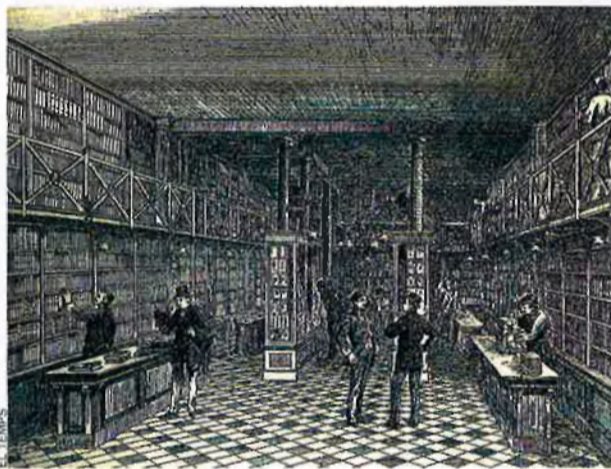
No saben estiuajar

Fabra deia que *estiuajar* és "anar a estar-se a l'estiu en un indret determinat" i molts van veure que calia ser més precis. Per això afegixen que l'indret és un lloc diferent de la residència habitual (Moll) o el lloc on passar-hi les vacances, descansar (*Primer diccionari*). El DIEC2, per la seva banda, no es limita a deixar coix el Fabra, sinó que l'empitjora: "Estar-se a l'estiu en un indret determinat." Totes les persones que a l'estiu es queden al seu lloc de residència, per tant, hi estiuajen, encara que continuïn treballant.

Deu especialistes estudien el fenomen de l'esclat del llibre i la lectura a la Barcelona del XIX

El filòleg Josep M. Pujol, professor de la Universitat de Tarragona, ha enllestit el primer assaig de construcció d'un marc explicatiu per a la història de la tipografia produïda i consumida a Catalunya durant el segle XIX. Ho ha fet a partir de les dades que es tenen sobre els inicis de la foneria tipogràfica barcelonina. L'assaig forma part d'un recull d'estudis que també aporten dades de primera mà sobre la indústria editorial catalana del XIX, el volum il·lustrat *L'exaltació del llibre al Vuitcents. Art, indústria i consum a Barcelona*, coeditat entre la Biblioteca de Catalunya i l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Els estudis són producte d'un curs dedicat al llibre del segle XIX que tingué lloc a Barcelona amb motiu del recent Any del Llibre i de la Lectura.

Pilar Vélez, coordinadora del curs i curadora del volum, es va encarregar de parlar del llibre com a eina de cultura i progrés, i obra d'art total, i també del triomf de la imatge assolit per la revolució litogràfica. Eliseu Trenc, del llibre il·lustrat i el llibre decorat. Aitor Quiney, del pas del relligat manual a l'enquadernació industrial, i el relligat artístic. Agustí Nieto-Gala, del llibre de divulgació científica. Philippe Castellano, de les editorials Espasa, Salvat i Montaner y Simón, les que van conformar la primera gran indústria del llibre. Romà Arranz, de la transformació de la manufactura gràfica a la indústria, exemplificada per la impremta de Lluís Tasso. Santi Barjau, dels professionals del llibre. I Montserrat Comas i Güell i Francesc X.

La llibreria Bastinos, de Barcelona, en un gravat del 1897, reproduït al volum *L'exaltació del llibre al Vuitcents*.

Puig Rovira, dels lectors i la lectura, amb l'aparició de públics nous i maneres de llegir noves, el naixement de la bibliofília i la creació dels gabinets de lectura i l'exlibrisme.

No és, doncs, el recull, un capítol de la història del llibre, només, sinó una descripció del llibre entès com a objecte clau de la cultura del segle XIX.

Al XIX, el llibre fa el pas de la manufactura artesanal a la indústria. Els especialistes convocats l'analitzen d'acord amb tres factors: l'avenç tècnic, la demanda, producte al seu torn de l'alfabetització creixent, i la relació art-indústria. Entre tots, es perfila la concepció del llibre i se'n descriu la difusió i l'ús.

Entre el 1800 i el 1900, el llibre va fer un salt considerable, a Barcelona. Els estudis aplegats donen constància de la magnitud d'aquest salt. El XIX no va ser un segle estable. Barcelona va presenciar i fins i tot patir conflictes socials, pronunciaments militars de tot signe, canvis de règim, guerres civils i molts aldarulls. Malgrat tot, s'introduïren les mateixes novetats que envaïren i dominaren el món imprès europeu. Calia exaltar el llibre, com han fet els especialistes triats, perquè en aquell conflictiu XIX va ser, recorda Pilar Vélez, un protagonista cultural essencial, clau, per la seva difusió, la seva pluralitat, les seves imatges, el gran nombre de lectors nous i la divulgació de coneixements i noves línies de pensament. Perquè va ser introductor de la modernitat i, a més de vehicle de lleure, una eina de progrés.

Lluís Bonada